PRIN MUZEELE DE ISTORIE ALE ALBANIEI

Gelcu MAKSUTOVICI

Tematica muzeelor de istorie albaneze este axată în general pe două mari probleme: continuitatea culturii albaneze și lupta de eliberare națională. Deși în majoritatea muzeelor există tendința de a prezenta întreaga istorie a Albaniei, multe muzee locale au o personalitate proprie, un specific local evident, asupra cărora vom insista mai mult în această scurtă prezentare. De asemenea vom căuta să reliefăm acele elemente comune tuturor muzeelor, ca de exemplu bogăția de materiale și documente legate de rezistența armată antifascistă. Prin felul expunerii, contextul prezentării sau introducerea unor elemente noi, specifice zonei respective, aceste muzee au o notă proprie, aproape inedită, ceea ce stîrnește interesul vizitatorului. La aceasta contribuie și faptul că în majoritatea cazurilor muzeele de istorie au localuri adecvate, ca de exemplu Muzeul Renașterii Naționale și al Independenței, instalat chiar în clădirea în care și-a avut sediul guvernul provizoriu ales de Congresul de la Vlora din 28 noiembrie 1912, primul guvern național albanez, sau Muzeul Skanderbeg deschis cu ocazia sărbătoririi a 500 de ani de la moartea eroului la Kruja, cetate special amenajată pentru expoziție.

Dacă prezența urmelor materiale ale ilirilor și fundamentarea continuității culturii lor în formarea și dezvoltarea poporului albanez poate fi urmărită în general în Muzeul de arheologie din Tirana și Durës sau în stațiunile arheologice de la Apolonia și Butrint (unde sînt amenajate muzee elegante ce cuprind rezultatele săpăturilor din așezările respective), lupta de eliberare națională este reprezentată în mai toate muzeele albaneze de istorie și în special în cele cu tematică specială, ca de exemplu, Muzeul luptei de eliberare națională al fostei regiuni Gjirocastra, Muzeul istoric (1800—1939) din același oraș, Muzeul Gheorghi Castrioti-Skanderbeg de la Kruja, sau în marele Muzeu al luptei de eliberare națională de la Tirana, de fapt cel mai complet și bine dotat, cu multe materiale și documente originale aparținînd direct unor luptători din rezistența antifascistă sau capturate de la ocupanții fasciști italieni și germani în perioada anilor 1939—1944.

Pentru a înțelege conținutul și a putea urmări mai bine ceea ce nouă ni s-a părut mai interesant din vizita efectuată în aceste muzee, vom căuta să redăm cîteva din exponatele cercetate și desigur să ne referim în treacăt și la felul în care ele sînt expuse. Ne vom opri în primul rînd la Muzeul Skanderbeg unul din cele mai noi muzee albaneze, inaugurat în ianuarie 1968, a cărui tematică este axată în ge-

https://biblioteca-digitala.ro

neral pe contribuţia familiei Castrioti la lupta poporului albanez împotriva ocupanţilor turci în secolul al XV-lea. Oraşul medieval Kruja, care era denumit şi „balconul Adriaticei" avea să constituie la mijlocul secolului al XV-lea principalul centru de rezistenţă antiotomană al albanezilor de sub conducerea renumitului erou naţional Gheorghi Castriotul-Skanderbeg, contemporan şi prieten cu Ioan de Hunedoara. Încă la sfîrşitul secolului al XII-lea şi începutul secolului al XIII-lea se formase Principatul Arberit cu capitala Kruja, astfel că încă de la începuturile infiltraţiei otomane în Europa, înainte de Skanderbeg, pe teritoriile albaneze au existat unii conducători feudali ca Gjergj Arianiti sau Depe Zenebiri care au luptat contra pătrunderii turce în aceste ţinuturi. Referitor la familia Castrioti, sînt expuse fragmente din memoriile prinţului albanez Gjon Muzaka,un clopot de bronz de la biserica Castriotilor, datat 1462, un tun de la cetatea lor şi unele scrieri printre care şi Istoria lui Skanderbeg de Naim Frasheri, tipărită la Bucureşti, în anul 1898. Adunării de la Lezha, din 2 martie 1444, unde s-a înfăptuit unitatea de acţiune a feudalilor albanezi, i s-a dedicat un panou aparte, premergător celui care prezintă întărirea statului albanez, încît se realizează o adevărată panoramă istorică asupra condiţiilor social-economice şi politice ale timpului respectiv. Alte panouri redau diferite etape ale luptei antiotomane. Expoziţia se continuă şi cu exponate despre mişcarea de renaştere naţională albaneză din a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi chiar cu materiale din perioada rezistenţei antifasciste, urmărindu-se astfel evidenţierea continuităţii luptei pentru libertate pînă în zilele noastre.

Muzeul istoric din Gjirocastra, instalat în clădirea ce a aparţinut fraţilor Topuli, eroi ai luptei de eliberare din secolul al XIX-lea, îşi deschide expoziţia printr-un citat din Elena Ghica (Dora d'Istria), elocvent pentru crîncena exploatare la care era supus poporul albanez. Acest muzeu urmăreşte întreaga evoluţie a luptelor pentru libertate purtate de locuitorii acestei regiuni, încadrată bineînţeles în lupta generală a poporului albanez. Sînt relevate în mod deosebit acţiunile întreprinse în secolul al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea pentru scriere în limba naţională. Documente, dintre care multe în original, majoritatea de provenienţă locală, creează o vastă imagine asupra eforturilor depuse pentru înfiinţarea şcolilor naţionale, a teatrului, artelor, toate avînd drept scop emanciparea maselor şi lupta pentru cucerirea independenţei de stat. Aşa cum arătam la început, în acest oraş se mai află un muzeu dedicat în întregime luptei de eliberare naţională în anii ocupaţiei fasciste din perioada celui de-al doilea război mondial. Şi aici sînt expuse multe documente şi materiale revelatorii despre eroismul poporului albanez în această luptă inegală cu un duşman puternic şi bine înarmat. Într-o vitrină se află costumele însingerate a două tinere fete schingiuite şi spînzurate de fascişti în centrul oraşului. De altfel trebuie să adăugăm că alături de muzee, pe teritoriul întregii ţări se află numeroase monumente şi busturi ale eroilor naţionali căzuţi în lupta pentru libertate şi independenţă.

Un alt muzeu cu profil distinct este cel al Renaşterii Naţionale şi Independenţei, de la Vlora. În acest muzeu se găsesc multe materiale legate de activitatea desfăşurată de patrioţii albanezi pe teritoriul patriei noastre şi de contribuţia lor la cucerirea independenţei de stat a Albaniei, în noiembrie 1912. Am putut remarca faptul că multe cărţi albaneze erau tipărite la Bucureşti în ultimele două decenii ale secolului al XIX-lea şi începutul secolului XX. În acest muzeu se păstrează intactă camera care a servit de birou patriotului Ismail Kemali, primul preşedinte al guvernului naţional albanez, care înainte de proclamarea la Vlora a independenţei ţării sale, trecuse şi prin România, unde fusese sprijinit în acţiunile sale atît de patrioţii albanezi ce activau aici cît şi de oficialităţile şi opinia publică românească. În vitrine se află copii sau originale după procesele-verbale de la primele şedinţe ale guvernului naţional albanez, fotografii şi scrieri ale luptătorilor din această perioadă şi numeroase documente privind marile răscoale populare din anii 1911—1912. Tot aici se află o copie după proiectul de proclamare a independenţei, redactat la Bucureşti. Drapele originale ale cetelor de luptători, acte şi obiecte, costume de epocă şi mobilier, diferite inscripţii şi citate întregesc imaginile despre înfăptuirea marelui act din 1912.

Muzeul Luptei de Eliberare Naţională din Tirana este instalat într-o clădire modernă, cu săli largi de expoziţie şi unde se află strînse mii de documente originale despre mişcarea de rezistenţă împotriva ocupanţilor fascişti de pe teritoriul întregii ţări. Grafice, schiţe şi planuri de luptă, material propagandistic, colaborarea dintre unităţile de partizani albaneze şi cele ale popoarelor vecine, eroismul şi sacrificiul maselor în această mare încleştare, sînt redate de panourile ce conţin date şi fotografii autentice, documente salvate şi păstrate în plin război. În mod cronologic sînt prezentate cu lux de amănunte toate etapele importante ale luptelor purtate de partizanii albanezi împotriva fasciştilor italieni, hitleriştilor germani şi colaboraţioniştilor. Este o adevărată istorie în imagini a rezistenţei antifasciste albaneze.

Desigur că în aceste scurte note n-am reuşit să redăm în întregime eforturile tinerei muzeografii albaneze şi a entuziaştilor ei colaboratori ci doar am dorit să semnalăm cîteva aspecte ale tematicii muzeelor de istorie, care de fapt sînt cele mai numeroase şi poate şi cele mai bine organizate, după criterii moderne şi cu exponate valoroase.

https://biblioteca-digitala.ro